

Under andra världskriget skickades 70.000 finska barn bort från kriget till det neutrala Sverige. Sirkka-Liisa Westergård var ett av dem.

Nyligen gjorde hon tillsammans med 360 andra krigsbarn och veteraner om tågresa från Helsingfors till Haparanda.

# Sirkka-Liisa var krigsbarn

## Nu har hon återupplevt resan till Sverige

Man är fem år gammal och en meter i strumplåsten. Året är 1942 och man vet vad krig är. Man får en lapp om halsen och går ombord på ett tåg.

Kanske säger mamma att hon glömt en viktig sak hemma och att hon måste gå efter den. Och kanske går tåget medan hon är borta. Kanske inser man att mamma ljög att hon skulle komma med, kanske inte. Man reser i tio dygn med tåg, men bara om nätterna. Man hamnar i en anonym stad där man inte förstår språket. Kanske gråter man under resan, kanske inte.

**I den lilla stugan** i Näs i Saltvik är 1940-talet avlagset. Men inte då Sirkka-Liisa Westergård berättar om minnen från den tiden.

Inget krigsbarn är opåverkat av resan till och tiden i Sverige. Många har svåra och traumatiska minnen. Också Sirkka-Liisa har förträngt en del saker som hon inte vill minnas.

Som till exempel den gången hon hade varit hemma i Finland en kort tid och som åttaåring för andra gången reste som krigsbarn till Sverige. Den resan kan hon inte minnas. Men:

– För mig personligen var det nog min räddning. Men det finns någonting som smärtar.

Orsaken till att Sirkka-Liisa blev ett krigsbarn var att hennes pappa var alkoholiserad och att hennes stymamma var psykiskt sjuk. Hennes hemstad Kotka var också en av de städer som blev värst bombad under kriget.

**Fast Sirkka-Liisa** bara var fem år och tre månader när hon första gången klev på tåget i Helsingfors, har hon tydliga minnen av resan.

– Man satt bara och iakttog och fattade inte vad det var frågan om. Jag kände ju ingen.

– Det här är lappen som man fick om halsen, säger Sirkka-Liisa och visar upp ett kort där det står hennes namn, varifrån hon kommer och vart hon är på väg.

– Första gången till Sverige som paket.

Många mindre barn tuggade sönder lapparna under resan och kunde sedan inte identifieras. Andra barn bytte adresslappar med sina kompisar.

**På tågen** fanns det mellan 300 och 600 barn. Tåget körde endast på nätterna för att undvika att bli bombat.

– Varje gång larmet gick fick alla dra på sig vita kläder och lägga sig i snön på banvallen, minns Sirkka-Liisa.

Då skulle man inte synas från luften.

Många barn tyckte faktiskt att flyglarmen var roliga, åtminstone hände det då någonting, berättar Sirkka-Liisa.

Väl framme i Sverige placerades barnen i karantän.



**Fem år.** Så här liten var Sirkka-Liisa Westergård då hon som krigsbarn transporterades från Helsingfors till Örebro via Haparanda. Den resan gjorde hon två gånger, som femåring och som åttaåring. Den andra resan har hon förträngt ur minnet.

**Man hamnar i karantän** när man kommit fram till det nya landet som heter Sverige. Man vet inte vad karantän är men man blir vaccinerad och avludad. Kanske har man med en gammal nalle på resan och kanske tar någon den ifrån en och bränner upp den och man förstår helt säkert inte varför.

**När Sirkka-Liisa** kom fram till Örebro tillsammans med ett hundratal andra barn placerades de i så kallade barnhäckar – fyra eller fem per häck. Svenska fosterföräldrar kom sedan och valde ut barn som de tog om hand.

Sirkka-Lisas Sverigemamma hade egentligen tänkt välja ett lite yngre barn. Tillsammans med en

Lotta som talade finska gick hon omkring bland häckarna.

– Jag sträckte ut handen och tog tag i hennes kjol och sade "Jag vill komma till dig".

Vi det tillfälle talade Sirkka-Liisa bara finska, men Lottan översatte och Sirkka-Lisas Sverigemamma kunde förstås inte negligera en sådan bön.

**På så sätt** hamnade Sirkka-Liisa i Pältsboda utanför Örebro. En virkad spetsduk var det enda hon hade med sig från Finland. Den var en gåva till fosterföräldrarna.

– Första natten låg jag i en kökssoffa. På natten hörde jag ett flygplan och sprang upp till min Sverigemamma och kröp ner i hennes säng och

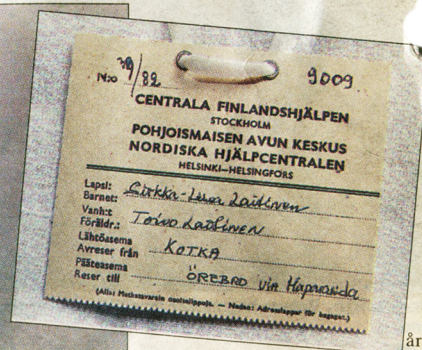
ropade "lentokone, lentokone!" ("flygplan, flygplan!").

Samma sak hände fler nätter i rad, men så småningom förstod Sirkka-Liisa att flygplan i Örebro inte var farliga.

**Något senare** träffade Sirkka-Liisa en svensk lekkamrat, **Margareta Hellgren**. De talade inte samma språk men förstod varandra ändå. Efter tre månader talade Sirkka-Liisa själv svenska.

När hon kom hem till Finland efter kriget förlorade hon kontakten med Margareta. För en liten tid sedan efterlyste Sirkka-Liisa henne via Hemmetts Journal och fick kontakt. Den 23 maj skall de träffas igen.

– Vi har inte sett varandra på 60



**Paket på posten.** Barnen skickades till Sverige som paket. Alla fick en lapp med uppgifter om vad barnet heter och vart det ska.



**Material.** Sirkka-Liisa Westergård har samlat mycket material om krigsbarnens öden. Hon har också gett i boken "Tacka nu vackert" där hon berättar om livet som krigsbarn.

**Till 60-årsminnet** av freden gjorde Sirkka-Liisa om en del av den resa hon gjorde som femåring. Statens järnvägar sponsrade med tåg och tillsammans med 360 andra krigsbarn och veteraner reste hon till Haparanda från Helsingfors på söndagen.

– Jag vet inte hur det kommer att bli, men det kommer säkert mycket tårar, sa Sirkka-Liisa före resan.

I Haparanda skall den svenske kungen **Car XVI Gustaf** avtacka en staty som gjorts till minne av krigsbarnen. Det är den enda av resans besökare. Den andra är Finlands president **Tarja Halonen**.

**Man blir äldre** och får mera tid över. Man vill söka sig tillbaka till barndomen. Man skriver böcker och grundar föreningar. Kanske blev man uttagen som krigsbarn. Kanske var man 1942 ett svek, kanske en riddning. Man söker kontakt med andra. Man börjar tala om det som kanske varit tabu.

FREDRIK SONCK  
fredrik.sonck@nyan.aland.fi

Foto: ANDREAS SÜDHOFF  
foto@nyan.aland.fi